

Секція 4. Цивільне право та процес, господарське право та процес, сімейне право, міжнародне приватне право.

НАДАННЯ УКРАЇНІ СТАТУСУ «ПРІОРИТЕТНОЇ ІНОЗЕМНОЇ КРАЇНИ»: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Кочина О. С.

асистент кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та процесу Науково-навчального інституту права та соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету

1 травня 2013 року Офіс торговельного представника США присвоїв нашій державі статус «Пріоритетної іноземної країни» («Priority Foreign Country») у рамках «Спеціальної доповіді 301» («Special 301» List) через не вирішеність низки проблем у сфері охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Таке рішення було обґрунтовано існуванням трьох критичних проблем: відсутність ефективних та системних засобів боротьби з порушеннями авторського права та суміжних прав в мережі Інтернеті, наявність недоліків в системі колективного управління авторськими та суміжними правами; широке використання неліцензійного програмного забезпечення як урядовими, так і приватними установами [7].

В межах даного дослідження ставимо за мету дослідити причини прийняття такого рішення та його наслідки для України.

Найбільш болючим питанням порушення авторських та суміжних прав є Інтернет-піратство. Зараз в Інтернеті є безліч сайтів і сервісів, за допомогою яких можна абсолютно безкоштовно завантажити фільми, програми і музику. Справжнім проривом з сфери Інтернет-піратства можна вважати створення програми uTorrent. Створена в 2005 році, вона викликала справжній фурор, надавши користувачам просто величезний обсяг мультимедійної інформації.

Відмітимо деякі тенденції у боротьбі з Інтернет-піратством. Ще в 2012 році до ВРУ був внесений законопроект Закону України «Про внесення змін до

деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав» [1], прийняття якого дало б можливість захищати добросовісних користувачів контенту в мережі Інтернет. Даний законопроект передбачає процедуру, згідно з якою інтернет-провайдер, за допомогою послуг якого порушуються авторське право або суміжні права, несе з відповідною особою-порушником солідарну відповідальність. Прийняття таких змін до інтелектуального законодавства могло б змінити хід багатьох кримінальних справи проти файлообмінників, відкриття яких, на жаль, не мало ніяких наслідків.

22 січня 2015 року в Мінекономрозвитку відбувся круглий стіл присвячений виробленню Дорожньої карти захисту інтелектуальної власності в поточному році. На обговорення було винесено ініціативу асоціацій правовласників щодо плану дій на 2015 рік, який передбачає 24 пункти, спрямованих на боротьбу з піратством в Інтернеті [2].

На думку управляючого партнера АО «Юскутум» А. Афяна, ця дорожня карта демонструє, що його автори не розуміють, що потрібно робити з піратством, і якими методами з ним боротися. Кожен з пунктів по-своєму безглуздий і некомпетентний. Реальних ефектів зниження рівня піратства такі методи, навіть якщо станеться диво і вони будуть здійснені, не принесуть [3].

На нашу думку, така критика є достатньо перебільшеною. Деякі пункти Дорожньої карти дійсно викликають сумнів у можливості їх реалізації, але такі дії є безперечним кроком вперед у боротьбі з піратством. На даний момент карта ще знаходиться в процесі розробки, до цього процесу можуть долучитися всі бажаючі, отримавши доступ за посиланням: http://sips.gov.ua/ua/waiting_room.html.

Слід погодитися з П. А. Калениченко, у тому, що удосконалення охорони авторського й суміжних прав у мережі Інтернет пов'язане і з розвитком колективного управління майновими правами суб'єктів авторського й суміжних прав, адже дотримання прав інтелектуальної власності користувачами залежить

не лише від ефективного захисту прав, а й від «зручності» дотримання прав, оплати винагороди суб'єктам права [4; с. 198].

На сьогодні діяльність організацій колективного управління регулюється ст. 47-49 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та деякими підзаконними актами. Така проста та, на перший погляд, лаконічна регламентація породжує низку проблем в зазначеній сфері.

Вважаємо, що прийняття Закону України «Про колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав» вирішило б зазначені проблеми, тим більше що законопроект вже розроблений і неодноразово обговорювався фахівцями у сфері інтелектуальної власності, в тому числі і з залученням представників іноземних організацій.

Ще одним питанням, на якому акцентується увага у Звіті щодо України про захист авторських прав, - є широке використання неліцензійного програмного забезпечення як урядовими, так і приватними установами.

Вирішення даної проблеми в багатьох випадках асоціюється з величезними фінансовими затратами. Адже, як правило, ліцензійне програмне забезпечення коштує достатньо дорого, і коли мова йде про його легалізацію в державних установах, де джерелом фінансування є бюджетні кошти, це питання стоїть достатньо гостро.

Проте ситуація не така уже і безвихідна, як здається на перший погляд. Останнім часом більш широкого поширення у світі, особливо в державних установах, набуває вільне програмне забезпечення. Користувачеві передаються всі основні майнові права на об'єкт інтелектуальної власності відповідно до умов ліцензії. Щоб гарантувати національну безпеку, необхідно використовувати такі інформаційні системи, які унеможлиблювали б введення елементів, що дозволяють третім особам вести дистанційний контроль за роботою користувача або несанкціоновано знімати інформацію [5]. Таким чином, застосування програмного забезпечення з відкритим кодом дозволило б

вирішити питання неліцензійних програм без фінансування додаткових витрат з боку державного бюджету.

Чим же загрожує для України невирішення окреслених проблем?

«Список 301» прив'язаний до Генералізованої системи преференцій (GSP), яка була створена у США в ХХ столітті. Система передбачає преференції країнам, що розвиваються, у вигляді можливості експортувати в США продукцію без сплати імпорتنних мит. Натомість країни, які користуються такими преференціями, зобов'язані дотримуватися авторських прав іноземних корпорацій.

Україна за цією системою може безмитно постачати в США близько 3500 найменувань промислової продукції, в тому числі мінеральні добрива, метал і вироби з нього, феросплави та машинобудівну продукцію. Хоча США - далеко не найбільший торговий партнер України, і особливо хвилюватися з приводу їх санкцій начебто немає приводу, тим не менш, це має переважно політичне значення. Застосувавши санкції, Штати вимагають від інших країн зробити те саме.

У 2002 році США вже припиняли дію системи преференцій в Україні. Причиною стало масове виробництво піратських дисків і їх експорт в країни СНД і Європи. Санкції були зняті тільки після введення кримінальної відповідальності за виготовлення та розповсюдження піратських дисків і показової розправи з «дисковими піратами» в 2006 році. Однак залишилося невирішеним інше питання. Американські корпорації все ще не отримують в Україні того прибутку, на яку вони розраховують. Мабуть, в цьому треба шукати відповідь на питання, чому тема «піратства» знову стала актуальною. Через сім років над Україною знову нависла загроза її виключення з Генералізованої системи преференцій [6].

Отже, ті негативні економічні наслідки, які тягне за собою статус «Пріоритетної іноземної країни», та масштаби порушення авторських та суміжних прав на території України мають стати вагомими причинами активної

праці законодавців у розробленні нових ефективних механізмів впливу на порушників у сфері інтелектуальної власності, в тому числі проведення освітніх заходів серед населення, які несвідомо завдають шкоду інтелектуальній сфері.

Список використаної літератури:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав: проект Закону України від 15 червня 2010 року № 6523 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=6523&skl=7.

2. Дорожня карта захисту інтелектуальної власності – 2015 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://creativeintellect.net/news/ip-protection-roadmap-2015/>.

3. Интернет-пиратство и дорожная карта в никуда - колонка Артема Афяна [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ain.ua/2015/01/27/560789>.

4. Калениченко П. А. Проблеми охорони авторського і суміжних прав у мережі інтернет / П. А. Калениченко // Часопис Київського університету права. – 2009. - № 2. – С. 192-199.

5. Карпенко О. В. Механізми впровадження програмного забезпечення в органах державного управління / О. В. Карпенко // Державне управління: теорія і практика [Електронний ресурс] : електрон. наук. фах. вид. – 2006. – № 1. Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej3/txts/TEKNOLOGIYA/05-KARPENKO.pdf>.

6. Україну опять назначили «пиратом». Последствия [Електронний ресурс] - Режим доступа: <http://argumentua.com/stati/ukrainu-opyat-naznachili-piratom-posledstviya>.

7. Ukraine. International Intellectual Property Alliance (IIPA). 2015 Special 301 Report on Copyright Protection and Enforcement [Internet resources] / Access mode: <http://www.iipa.com/rbc/2015/2015SPEC301UKRAINE.pdf>.